

visok in trden, zato bi se mu podal večí vélíki zvon, kakor ga imajo zdaj. Kot zvonovoslovec brž pošlatam zvonove za žilo in najdemzeló dober D, ravno tak Fis, a slab A, tedaj ne prave harmonije. Za dekanski stol je D premajhen, tudi je troje zvonov premalo; zato se mi je zdelo, da bi se za harmonično zvonjenje k tem trem podal vélíki zvon A (za D dur) ali pa H (za H-moll, če se namreč tudi mali slabi in vršéči zvon A prelíje v H).

Naj mi prečastiti bralci ne zamerijo takih opazek, ki se jim morda ne zde mikavne. Jaz sem namreč sitnež, ne le političen, ampak sitnež sploh, ki še v jajcu dlake išče.

Z zvonika je razgled krasen. Pogled na meje Hrvaške in Bosniške gore, pred katerimi je posejanih brez števila vasi. Semič je imel prejšnje čase mnogo trpeti pred Turki, zato je bila cerkev tudi močno vtaborena. Gospod dekan mi je z zvonika kazal kraj, kjer so Semičani in Črnomaljci dohiteli Turke in jim vzeli monštranco in plašč, ki so ju v Semiški cerkvi vplenili.

Zapeljan po prijaznem vabilu, veseli in prijetni družini in po želji, spoznavati še nekoliko tukajšnje življenje, ostanem še ves dan v Semiču, poskuševaje tudi vina po kletih. Kdor vé, kaj se to pravi, me bo razumel. Drugi dan pa se poslovim pri častiti in ljubi mi družini in se podám proti Črnomlju. Cesta in vreme sta lepa, moj duh vesel; ni čuda toraj, da mi sicer samotna pot ni predolga. Komaj sem popušil v Semiču zapaljeno viržinko, že sem zunaj gozda pred velikim kamnom, ki tu v travi leži in katerega je hudič tū pustil, ker ga je hotel nesti v Črnomelj, pa je opešal — tako govori pravljica.

(Dalje prihodnjič.)

## Politične stvari.

### Govor grofa Hohenwarta

v zbornici poslancev 4. novembra

o razpravi ministerstvenega odgovora na interpelaciji o Turških zadevah.

Vsi razumni državniki enoglasno pripoznavajo, da najtehtniši govor v zbornici poslancev, ko je razpravljala Turške homatije, bil je govor Hohenwartov. Z bridko ironijo je šibal dosedanje postopanje ministrov in ustavovercev, ki imajo dandanes vladno krmilo v rokah, pa z jasno besedo kazal, kakošna naj bode prihodnja politika Avstrijske vlade na iztoku, da se varuje korist celotne Habsburške monarhije. Grof Hohenwart ne bi bil tako govoril, ko ne bi vedel, da tako govoreč vstreza onim krogom, ki konečno odločujejo vnanjo politiko Avstrijsko in ki so iz ust ministra-predsednika Auersperga zbornici poslancev izpovedali se, da njihovo dosedanje postopanje nikakor ni bilo tako odločno, kakor bi bilo potrebno, da bila bi Avstrija na korist svojo stala v prvi vrsti o Turškem vprašanji. „Grešili smo!“ — to je bilo skrito jedro Auerspergovega odgovora na interpelacijo, in Hohenwart, hvaleč odgovor Auerspergov, hotel je „zlat most staviti“ vladi, da iz napačne poti vkrene na pravo pot. Osupnil je zato Hohenwartov govor zeló ustavoverce v zbornici in zunaj zbornice, ki so sami hudo vdrihali po ministerstvu. S tem pa, da Hohenwartov govor tudi mi smatramo za govor največje pomembe, nikakor ne kratimo vrednosti družih govornikov naše stranke, ker oni morejo drugače in bolj strančarsko govoriti, kakor Hohenwart — mož, ki ga kmalu zopet želimo na vrhuncu Avstrijske vlade. Da pa je Ho-

henwart 4. dne t. m. govoril prav v preroškem duhu, kaže svetu to, kar se je godilo pretekli teden v Moskvi in kar popišemo bralcem našim na drugi strani pod naslovom: „Tromba vojske iz Rusije“. Po tem uvodu podamo po stenografičnem zapisniku govor grofa Hohenwarta tako-le se glaseči:

„Pri tako važnem vprašanji, kakoršno je ono, katero obravnava sl. zbornica danes, dozdeva se mi dolžnost vseh strank, da odkritosrčno izrekó svoje mnenje; jaz smatram to za dolžnost, katero imamo spolniti ljudstvu nasproti, a smatram to tudi za dolžnost nasproti sl. vladi, katera pač sme zahtevati, da ne ostane v nevednosti o nazorih naših, ki zastopamo ljudstva.

Da to nalogo izpolnim, prosil sem besede.

Odkar stoji Avstrija, govori se o kulturni misiji, katero imamo izvrševati v iztočnih (vzhodnih ali jutrovihi deželah); vsi smo prepričani, da ne le naši najvažnejši materijelni interesi, naše trgovstvo, naše obrtstvo imajo glavno polje svoje delavnosti in razvitka iskati v onih deželah, temveč da tudi varnost, mir in blagostanje naših južno-iztočnih dežel in v daljšem pomenu onih vsega cesarstva zeló zavisí od okolnosti, katere vladajo v bližnjih Turških deželah. Veljalo je toraj Avstrijski politiki od nekaj za načelo to, da nam na nobenem kraju zemlje našega vpliva ni treba tako skrbno varovati, nego ravno na iztoku, in da izpolnimo, kedar pride že dolgo dolgo pričakovani trenotek, to svojo misijo, ko pogubljajoča vojska v onih deželah žuga razdreti vse današnje razmere, in je nevarnost očividna, da ne bi pri preustrojitvi današnjih razmer najbrže vsa druga nego Avstrijska korist odločilna biti utegnila.

Kaj pa je, kar v tem važnem trenutku zahteva interpelacija večinske (ustavoverske) stranke? Popolno pasiviteto, popolno nečimurnost; imeti hoče mir po vsaki ceni (ni res! na levi) in v vsakem slučaju! Mi naj bi po mislih teh gospodov pozabili, cesar so se vedno držali naši slavni vladarji, naši najodličnejši državniki! Pozabili naj bi svojih dolžnosti, katere nam nakladajo naša zgodovina, zemljepisna lega, naša lastna korist, nadloge in stiske sovernikov naših v Turčiji; pozabili naj bi preslavnih dejanj princa Evgena, Lavdona (dobro! na desni) in razslabljeni potomci krepkih naših prednikov naj bi križem roke držeč pričakovali, kakošne nove stvaritve se bodo dvignile na razvalinah Turškega gospodstva in ali nam bode v prihodnje sploh še dovoljeno, ondi svetovati, kjer nismo sodelovali? (Dobro! na desni).

Navdušuje naj se, komur koli drago, za tako politiko, katera misli, da Avstrija ni še dosti izgubila z žrtvami v Italiji in Nemčiji ter da ji je žrtvovati še svoj polražaj v Turčiji za politiko, ki dela na to, da se prostovoljno odpové veljavi velike vlade in se poniža do skromnega stanja srednje države. Narodi Avstrijski pač ne bodo hvaležni za tako politiko, tuje države pa nas že zasmehujejo za to! (Dobro! na desni). Zato, gospoda moja, moralo se je tukaj konstatirati, da vsa zbornica nikakor ni pri volji, pritrditi izjavi, katero je, kakor hočem verjeti, le en del njenih udov prenaplo podpisal.

S tem večim zadostenjem pozdravljam pa odgovor sl. ministerstva. Dobra, možata beseda bila je to, kar je reklo. (Veselost na levi, — dobro! na desni).

Mi vsi želimo mirú; dragoceno blagó je in gorje njemu, kateri ga lahkomišelnó žrtvuje! Al še dražje blagó ljudstva je njega čast, — zavest, da ni zao-stalo za svojo zgodovinsko nalogo, — veljava, velikost in moč države, katera mogočno pospešuje ne le materijalne interese ljudstva, temuč tudi pripomaga k zmagi onim višim interesom, za katere človek živi in dela.

Bramba teh dragocenosti je meja, čez katero pa ne sme segati ljubezen naša do miru. Svět naj vidi, da v ožigled velikih dogodeb, katere se vršijo zdaj ob naših mejah, smo pripravljeni izvršiti svojo zgodovinsko nalogo in braniti svoje v nevarnost postavljene interese s celo svojo močjo. (Dobro! na desni.)

Mi sl. vlade z vojnimi manifestacijami ne bomo spravljal v zadrego. Ne posesti ne prisvojiti si onih dežel ni naš cilj. A vendar se ne bomo vstrašili okupacije ali aneksije, marveč zahtevali ju bomo odločno, kedar bi ju potrebovala korist Avstrije ali potreba njenega orientalskega položaja. Ali pride in kedaj pride ta trenotek, more presoditi le on, pred čegar očmi je razpletena mreža, ki se vleče od severa do juga, od iztoka do zapada.

Za zdaj nam mora biti dovolj to, da sl. vlada brezpogojni mir odbija in slovesno izjavlja, da je pripravljena, za čast Avstrije, za njeno orientalsko položje, ako bi treba bilo, z vso močjo postaviti se v bran.

To je storila sl. vlada s svojim odgovorom na stavljeno jej interpelacijo, in jaz zato izrekam ne le v svojem, temuč tudi v imenu svojih političnih tovarišev, da smo bili s tem odgovorom popolnem zadovoljni. (Dobro na desni! — veselost na levi.)

Veseli me, vladi, kateri sem že tolikrat stal z orožjem nasproti in s katero se mi bode morebiti še mnogokrati boriti, s tem dati nov dokaz, da mi nalašč ne delamo nikake opozicije, da se ne vojskujemo zoper osobo, temuč le vselej zoper stvar. (Dobro! na desni.) Toda, gospôda moja! Jaz tudi želim — in odločno izrekam to — jaz želim, da se v to mojo izjavo vzame ne le prvi del vladnega odgovora, temuč tudi drugi del, to je, oni del, ki je namenjen interpelaciji gospoda poslanca dr. Fanderlika in tovarišev, če tudi v zadnjem delu meni malo veselja dela nekova neopravičena disharmonija.

Gospodje interpelanti niso zahtevali od sl. vlade nikake enostranske slovanske politike, temuč se borijo le za one velike in splošne interese, za resnično in stanovitno zboljšanje žalostne osode kristijanov na Turškem, tedaj za interese, katere vlada sama popolnem odobrava; če pa so poleg tega kazali, da so za te interese še bolj živo zavzeti zato, ker jih ne veže le enaka vera, temuč tudi enaka narodnost z onimi nesrečniki, je to čustvo prav naravno in spoštovanja vredno, in zato ni bilo niti najmanjšega povoda do onega nervoznega zbadanja, češ, da politika cesarske vlade ne potrebuje nikakega opravičevanja za posebne ozire na kako narodnost. (Dobro! na desni.)

A razven tega, kakor se mi dozdeva, ne dovolj pretehtanega stavka, moramo biti popolnem zadovoljni, ako sl. vlada s tako odločnostjo izreka, da ne dela politike za posamesne narode (dobro! na desni), in ako s to izjavo ono strankarsko znamenje, katero si je ob sklepu lanskega zborovanja ravno tako demonstrativno kakor nesrečno pripela na prsi, vsaj o vnani politiki zopet odstranjuje. (Dobro! na desni.)

Vlada Avstrijska, gospôda moja, nikakor ni poklicana, opravljati zadeve le kakega posamesnega naroda. Varstvo in pospeševanje interesov vseh narodov je njena naloga, in ta naloga je omejena le tako daleč, kolikor je to odvisno od skupne zaveze in od blagostanja celote. To je glavno pravilo, katero smo od nekdanj razglasili za svoje, za katero smo se tudi potezali pri vsaki priliki. Zahvaljujemo se sl. vladi, da je v tako resnobni uri javno spoznala to resnico, zahvaljujemo se jej tem bolj, ker nas je naša lastna skušnja dovolj podučila, da je vsakako znamenje nekega moralčnega poguma, da se kaj takega javno izreče v teh prostorih. (Dobro! na desni.)

Jaz le prosim, naj bi sl. vlada se v prihodnje kakor za vzunaj, isto tako tudi doma vedno spominjala tega pravila, kajti tako nam bode tudi doma zagotovila ono dragoceno blago, katero želimo v prvi vrsti doseči v vnanih zadevah, in po tej poti bode ona Avstriji dala upanje do srečnejših dni.

Uno (levo) stran je neki stavek odgovora vladnega jako razdražil; ne morem si kaj, da ne bi omenil te stvari.

Vsekako je anomalija, ako v ustavni državi glasovanje ljudskega zastopa za ministra vnanih zadev nima večje veljave nego glasovanje kakega drugega zbora velikašev. A ravno to je posebnost one ustave, katero gospodje interpelanti na uni strani tako silno hvalite. (Veselost. Dobro! na desni.)

Po tej naši ustavi ne sme poznati minister vnanih zadev nikakega drugega zastopa, nego delegacije, in izpolnoval bi le svojo ustavniško dolžnost, ako bi vsak poskus kakega vplivanja po parlamentu kake državne polovice odločno zavračal. Kaj nasprotnega zahtevati od njega bi ne bilo le zoper ustavo, temuč reklo bi se le, zahtevati kar je nemogoče.

Prosim, ne zabite, gospôda moja, da če glasovanje Dunajskega parlamenta z ravno takimi razlogi nasprotno stoji glasovanju Peštanskega parlamenta, se vendar prav lahko zgodi, da si je to in uno glasovanje tako nasprotno med seboj, da celó diplomatska umetnost ministra vnanih zadev ne bi mogla nikakor ob enem času obema pravičnā biti. (Veselost. Klici na desni: prav dobro!) Se ve, da se govori, da na ministra vnanih zadev ne moremo naravnost upljivati, pač pa na našega predsednika ministerstva; on ima dolžnost, našemu glasovanju dati veljavo, in ako tega ne more, naj pa odstopi od svoje službe.

Gospôda moja! Jaz nočem preiskavati ustavne opravičenosti take trditve; vendar prosim, pogledite si nasledke njene. Ako bi se res kedaj pripetilo, da bi se vnania politika našega cesarstva vodila po načinu našim nazorom nasprotnem, potem bi po tej novi konstitucionalni teoriji nam sicer nepovoljni minister vnanih zadev svojo od nas perhoriscirano politiko lahko mirno nadaljeval, a ministerstva predsednik, ki je morebiti iskreno zastopal naše nazore in nam je morebiti prav priljubljena osoba, moral bi odstopiti od svoje službe. (Dobro! na desni. Veselost.) Reklo bi se to naravnost ustavno vladanje izročiti otročjemu zasmehovanju. Naj se toraj suče in obrača stvar, kakor se hoče, tajiti se ne dá to, da nam ustavoveren upljiv na vnano politiko ne pristuje. In meni se dozdeva, da ravno tisti, ki se imenujejo ustavoverne, gotovo imajo najmanj pravice, se čez to pritoževati, ako bi kedaj minister vnanih zadev svojo ustavoverno zvestost dokazovati hotel na način, ki ne bi jim ugoden bil. (Veselost. Dobro! na desni.)

Gledé na te naše ustavne razmere, katere sem ravnokar le bolj po velikem naslikal, se pa tudi ne bodem lotil neplodovite naloge, bi všo politiko sl. vlade gledé iztočnega vprašanja kritiki podlagati in preiskavati, se je-li tudi od začetka dozdej dosledno izpeljavala. Ravno tako malo pa bodem tudi nastopil zmedeno pot one politike, katera se po največ opira na simpatije in antipatije, katera zdaj zapoveduje alijance, zdaj pa jih prepoveduje, kakor da bi Evropske velike vlade čakale še le izreka Avstrijske poslanške zbornice (nemir), da bi se po njem ravnale o tako važnem vprašanji. Jaz opustim vse to in prosim konečno le to, naj sl. vlada zvesto po svoji obljubi v tem važnem vprašanji gleda le na korist cele monarhije; ona naj jej je zvezda vodnica in naj vprihodnje hrepeni po dosegi te koristi z ono odločnostjo, z ono gotovostjo in onim prepričanjem, katero sme v odločilnih trenutkih od mož, kateri stojé na kr-

milu državnem, pričakovati in tirjati vsak domoljub. Ako vlada v tem smislu pred nami nese zastavo cele države, gotovo pojdemo veseli vsi za njo, in tej zastavi je zmaga gotova. (Dobro-klici in ploskanje na desni.)

## Tromba vojske iz Rusije.

Mnogo je bilo glasov že o vojski Rusa proti Turku, mnogo tudi nasprotnih, ki so trdili, da Rusija bo ostala na vsak način mirna, a ti bili so večidel kriki po časnikih, oficijoznih in drugih. To je bilo le ugibanje, uprto na dnevne dogodbe. Zdaj pa je zabučala vojske tromba celó s Kremlja, starega sedeža Ruskih carov in v to trombo je pihnil Ruski car sam, vmivši se iz Livadije. Car Aleksander je namreč v dvorani te carske palače govoril zbranim zastopnikom starega prestolnega mesta Ruskega; govoril je iz srca naroda svojega in govor njegov je šnil med svet kakor iskra vojske.

Ta iskra je naenkrat razsvetila temoto, ki je pokrivala do zdaj vzhodno vprašanje in vse, kar se ga drži. Car sam pravi, de je pravica to, kar je do zdaj zahteval za kristijane na vzhodu. To je velemogočna beseda iz ust mogočnega vladarja!

Tudi govori car o konferenci, ki se ima v Carigradu sniti. Toda ta konferenca ima titi njemu le zadnje sredstvo, doseči na mirnem potu to, kar nepremakljivo zahteva od Turka. Zato bo Rusija prišla h konferenci, a nje zastopnik bo prinesel sabo ultimatum, to je, zadnjo besedo, ne oziraje se na to, kar bi druge oblasti Evropske spletle — morda Turčiji na ljubo. In konferenca, če hoče Evropi ohraniti mir, morala se bo — hoté nehoté — podati volji cara, kajti on pravi naravnost, da, če se druge vlade ne podajo njegovi volji, bo prisiljen k vojski.

Ruski car gotovo tako ni govoril tje v en dan, zato njegove besede pomenijo vojsko, — če ne bibil že naprej prepričan, da za Rusijo stoji Nemčija in Italija in se bodo tudi druge Evropske vlade vdale njegovi volji. Na vsak način pa kažejo njegove besede, da si je Rusija popolnoma svesta svoje moči in da je pripravljena, jo tudi z orožjem vtrditi. Car sam je tedaj po zobeh vdaril one, ki so že jeli dvomiti nad Rusijo; temeljitejega „dementi-a“ pač ni misliti.

Da pa naši bralci zvedó besede Ruskega cara, katere so kakor z mrzlo vodo polile burzo in „junaske“ ustavoverske časnike Dunajske, pa kažejo tudi, da se car ne boji širokoustnega Angleškega ministra in turčina Disraelija, jih navedemo tu, kakor so došle iz Petrograda po telegrafu sicer iz Ruskega vladnega časnika. Ruski car je namreč plemstvu in mestnemu starešinstvu pri sprejemu govoril tako-le:

„Hvala Vam, gospodje moji, za čutila, katera ste mi o sedanjih političnih razmerah, ki so danes bolj jasne, izrazili. Jaz z veseljem sprejemam Vašo adresno (govorečo za tlačene kristjane na jugu).

Znano Vam je že, da je Turčija podala se mojim tirjatvam, ki so merile na to, da se nemudoma sklene premirje in ustavi nepotrebno klanje v Srbiji in ob Črnigori. Črnogorci so se v tem neenakem boji skazali, kakor vselej, prave junake. O Srbih se, žalibog! ne more isto reči, čeravno je bilo med njimi mnogo naših prostovoljcev, od katerih je mnogo njih kri prelilo za slovansko reč. Jaz vem, da z mano vred vsa Rusija ima najživahnejše sočutje do trpečih naših bratov po rodu in veri. Meni pa so pravi interesi Rusije najdražji. Jaz bi varoval najraje Rusko kri, dokler gré. To je vzrok, zakaj sem si in si bodem prizadeval, na mirnem potu doseči dejansko zboljšanje stanú vseh kri-

stijanov na jutrovem. Te dni se bodo pričele v Carigradu razprave med zastopniki šestih glavnih vlad o določenji pogojev miru.

Moja največa želja je ta, da bi prišli do občnega sporazumljenja. Če pa bi ne prišli do tega, in če bom jaz videl, da mi ne dobimo poročtva za izpeljavo vsega tega, kar mi po pravici smemo od Turčije zahtevati, je mene trdna volja, **ravnati samostojno**, in prepričan sem, da bo v tem slučaju vsa Rusija šla za mojim klicem, ako se bo to meni potrebno zdelo in ako čast Rusije to zahteva. Prepričan sem tudi, da bo Moskva, kakor vselej, šla z dobrim izgledom naprej. Bog pomози nam izpeljati sveto našo nalogo!“

Govor carov je bil sprejet z navdušenimi „urá“-klici. —

To so besede carove, ki pomenijo ali za Turške kristijane ugoden mir ali pa — vojsko Turčiji.

Po „turških“ listih toliko zasramovani severni „medved“ se je oglasil in sicer tako, da doní po vsi Evropi.

## Zabavno berilo.

### Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

#### VI.

#### Sodba večne pravice.

(Dalje.)

Nekega dne prideta oba mladenčca vsa zamišljena domú. Oče ju praša po vzrokih tega.

„O, nič, nič ni“, odgovori sin, „ne misliva na to, Alfred! Kje bova dobila 100.000 gold.“

Vendar oče ne neha izpraševati in tako izve, da se ima zidati neka tovarna, za katero sta naredila načrt. Pri tej bi se dalo kaj zaslužiti, kajti preračunila sta, da sta v stanu dovršiti vso stavbo, za katero ponuja država 100.000 gld. le s 30.000 gold.; 70.000 gold. bi jih ostalo njima. Za vse to bi potrebovala 100.000 gld., katerih si pa ne upata nikakor skup spraviti.

„Tedaj 100.000 gold., in oba moja otroka bi bila srečna! In ravno za toliko je mene Komar ogoljufal. O, kaj ima ta človek na vesti!“

S temi besedami, katere je pa le mrmral, gre oče in se zamisli. Trojica mlada pa ostane skup in Oskar pravi čez nekaj časa:

„Veš kaj, Alfred, kupiva srečko! Morda nama bo sreča mila, ker nama ljudje niso, in nama dá prvo dobitko s 130.000 gold.; potem nama ostane še kaj za smodke, Olgi pa kupiva glasovir za 2000 gold. ali še za več.“

Pri tem ostane. Alfred se podá v mesto in kupi pri Komarji srečko. Ko jo prinese domu, jo pokaže vsim in pripoveduje:

„Z mano vred je kupil še nekdo srečko. Bili ste menda zadnji in čudno! Številke srečke so bile na obeh enake, le pri serijah je bil ta razloček, da je imela moja „enklo“ tam, kjer ona „štirko“. Ta čudni primerljaj pokažem gospodu, ki je kupil drugo srečko, in nekaj mi prigovarja, naj ponudim svojo srečko gospodu za njegovo. Smejaje se dovoli, da ji zameniva. Morda pomeni to srečo. Jaz sem najboljše nade. Olga naj jo spravi, potem sreča ne bo mogla iti memo.“

S tem izroči srečko Olgi, katera jo spravi. Pri pogovoru je bil oče nazoč ter si zapisal številke srečke